

ברכה על מצות משלוח מנות ומתנות לאביונים

מצוה שתלויה בדעת אחרים

האחרונים דנים בהא שלא מצינו ברכה על מצות משלוח מנות ומצות מתנות לאביונים, כמו שמצינו ברכה על שאר מצוות דרבנן. ועל' בהגהות מהר"ץ חיות (מגילה ז, א) שרצה לתרץ עפ"י דברי הרשב"א בתשובותיו (סימן יח) שהביא תשובת הרב יוסף נ' פלאט ששאל להראב"ד ז"ל (הובא דבריו ביהורא באבודרהם שער שלישי) שדן למה אין מברכין על כמה מצות, כגון מתנות עניים והלוואה וצדקה והענקה וכיוצ"ב. והשיבו הראב"ד, מפני שאין המצוה תלויה כולה ביחיד העושה, שאפשר שלא יתרצה בה חברו.

וכתב המהרצ"ח דא"כ הכא נמי יש חשש שהעני לא ירצה לקבל הכסף, ויהיה ברכתו לבטלה. אלא שהקשה על זה, דתינוח לגבי מתנות לאביונים קיים החשש הנ"ל, אבל במשלוח מנות לא שייך לומר שמא לא ירצה לקבל ממנו, שהרי שיטת הרמ"א (תרצה, ד) שאם שולח מנות לרעהו והוא אינו רוצה לקבלם, או מוחל לו יצא, (וכפי שהארנו בדבריו בסימן הקודם), וא"כ ליכא חשש ברכה לבטלה, וא"כ הדרא קושיא לדוכתיה, למה לא תקנו ברכה על משלוח מנות.

ועיין שם שחכם אחד מופלג רצה לומר לו, דמזה מוכח שמצות משלוח מנות אינה מצוה אלא מנהג נביאים וכמו שמצינו לגבי ערבה, שכיון שמנהג נביאים היא לכן אין מברכים עליה (סוכה מד, א-ב ועיין שם, ב בתוס' ד"ה כאן). אך דחה דבריו מהא דמבואר בלשונות כל הפוסקים שמצוה גמורה היא כמו מקרא מגילה שמברכים עליה.

מצוה שאפשר לבטלה כמאן דבטליה דמי

והנה כל זה תירוצו הוא רק לפי מה שלמד שהפשט בדברי הרשב"א הוא שהטעם שאין לברך על מצוה שתלוי בדעת אחרים, הוא משום חשש ברכה לבטלה, ומדברי מהרצ"ח מבואר דנקט בדעת הרשב"א דכללל הוא שכל מצוה התלויה באחרים אין מברכים עליה, ובאמת בספרו עטרת צבי במאמר מטבע הברכות (סימן ה) האריך בדברי הרשב"א, והקשה עליו דא"כ מדוע מברכים ברכת אירוסין הרי הדבר תלוי בה שמא לא תרצה להינשא, עיי"ש מה שתירץ. והנה גם באורים ותומים (ריש סימן צז) מבואר דנקט כן, דהביא קושית הרא"ש פ"ק דכתובות (סימן יב) שהקשה למה אין מברכין בשעת קידושין, אשר קדשנו כו' ליקח אשה, ותיירץ דאפשר לקיים מצות פרו ורבו ע"י פלגש ע"ש, וכתב התומים שעל כרחך שהרא"ש חולק על הרשב"א, דאם סובר כהרשב"א מדוע לא תירץ משום דאין זה תלוי בבעל לבדו, דאולי לא תאבה האשה לקחתו, אלא שמע מינה דלא ס"ל סברא זו.

אבל לענ"ד אין זה כוונת הרשב"א, דהרי מקורו של הרשב"א ליסוד זה בתשובה הנזכרת הוא מההיא דאלו נערות (כתובות מ, א), גבי מצות ולו תהיה לאשה שאינו דוחה לאו דמזר, ומקשה הגמ' נתי עשה ונדחה ל"ת, אמר ליה היכא אמרינן נתי עשה ונידחי ל"ת, כגון מילה בצרעת דלא אפשר לקיומיה לעשה, אבל הכא אי אמרה דלא בעינא מי איתיה לעשה כלל, וכתב הרשב"א דאע"ג דאכתי לא עקרה לה כמאן דליתיה. הרי לן דטעמא דאין מברכין עליה, לאו משום חשש שלא יתקיים המצוה ויהיה ברכתו לבטלה, אלא דכיון שאפשר שלא יתרצה חברו, הו"ל עשה קל ואין מברכין עליהו. דאי משום חשש ברכה לבטלה, מה הראיה מההיא דכתובות.

זאת ועוד, שהרי לשון הרשב"א בתשובתו שם הוא, "ומנ"ל דכל מצוה שאפשר למיעקרא כמאן דמיעקרא דמי, דתנן בפרק אלו נערות... הרי לן דלא משום חשש ברכה לבטלה נגעו בה, אלא מטעם ריעותא בעצם המעשה כבר עכשיו, דכמאן דמיעקרא דמי. ועוד עיי"ש בלשון התשובה ברשב"א ובאבודרהם "הואיל ומשום הנאה דילה חייביה רחמנא למינסבא וכיון דאמרה לא בעינא לה להאי הנאה איעקר ליה מצות עשה שבהם". והיינו שעיקר הסברא משום שהמצוה נתקנה לטובתה ואם לא תרצה אין כאן מצוה, ומבואר דאין זה סברא בכל מצוה שתלויה באחר. אך אכתי לא ראיתי שיש מזה קושיה על התומים והמר"ץ חיות כדכתבתי בסמוך.

ברכה על נתינת מתנת כהונה

עוד יש להוכיח כדברינו מדברי הר"י אב"ן פלאט בסיום תשובתו שהביא האבודרהם, שאחרי שכבר כתב שאין לברך על נתינת צדקה משום שתלוי בדעת אחרים, כתב שאין לברך על נתינת מתנת כהונה לכהן משום דכהני משולחן גבוה קזכו. וקשה מה הוצרך לטעם זה, הרי גם כאן שייך הטעם שאולי לא ירצה הכהן לקבל והוי ברכה לבטלה. אלא ע"כ צ"ל כנ"ל, שיסוד הפטור הוא שאם יסרב לקחת אז ליכא מצוה, ולכן יש לחלק בין צדקה למתנת כהונה, שבצדקה אם העני אינו רוצה לקבל הכסף אז ליכא מצוה כלל, אבל במתנת כהונה אם הכהן אינו רוצה לקבל המתנה, לא נפטר הנותן, וצריך לחפש לו כהן שירצה לקבל המתנות, א"כ לא מקרי מצוה שיכול להתבטל. ובאמת כן הוא לשון הראב"ד בשאלתו להר"י פלאט שהביא שם האבודרהם, דצדקה אין מצוה אם אין העני רוצה וז"ל: "ולא דמיא הכנסת כלה לחופה לפדיון הבן דמברכין עליה, דאילו לפדיון הבן אף על גב דמימנע כהן מלפדות אכתי רמיא מצות פדיון על האב ומיחייב לפדות את בנו או לפדות הבן את עצמו, אבל הכנסת כלה לחופה דמשום גמילות חסד מזדקקין להוי אי מימנעי ולא בעי לן לעיולינהו לחופה, מיעקרא לה האי מצוה לגמרי מינן. והאי ליכא למימר ביבום ונשואין דאע"ג דתליא בדעת אחרים ואפשר דממנע' האשה לא מיעקרא האי מצוה מן האיש, אלא אכתי רמיא עליה מצות יבום ונשואין לכי משכח, מאי דליכא למימר הכי בהכנסת כלה ונתינת צדקה ומאי דדמי להו דמשום הנאתן חייביה רחמנא לגמול להם חסד, וכיון דלא בעו מיעקרא לה האי מצוה מנייהו.

והמהר"ץ חיות בספרו עטרת צבי מאמר מטבע הברכות שם הקשה על סברא זו, דכי מצות צדקה נעקרה לגמרי משום שיש עני אחד שנמנע מלקבל, הרי בכל זאת צריך לטרוח ולחפש אחר עניים. ולכאורה לא קשה כלל שלא מדובר במצות מעשר כספים, אלא במצות צדקה שאינו חל אלא בעני המבקש צדקה שאז יש מצות עשה של נתון נתון, ולא של לא תקפוץ את ידך, ולא תאמץ לבבך, אבל אם מסרב לקחת אין שום חיוב לחפש עני אחר.

ולפי זה גם מה שהוכיח התומים מדברי הרא"ש אינה ראייה, דלגבי מצות פרו ורבו ודאי גם אם לא תתרה, אכתי הוא מחוייב במצות פרו ורבו, ועליו לחזור אחר אשה אחרת, ומשו"ה הוצרך הרא"ש למצוא גבי פרו ורבו תירוצים אחרים. שוב מצאתי כדברי בשו"ת חת"ס (או"ח סימן נד) ע"ש.

ולפי"ז במשלוח מנות ומתנות לאביונים, שע"י שהמקבל מסרב לקבל לא התבטלה המצוה, אז אין שום סיבה שלא יברך. וא"כ הדרא קושיא לדוכתיה, למה אין מברכין על מצוות אלה.

ברכה על מצוה שבין אדם לחבירו

ובספר מקראי קודש (סימן מ) תירץ על פי דברי הרמב"ם (ברכות יא, ב) שכתב וז"ל, **וכל מצות עשה שבין אדם למקום**, בין מצוה שאינה חובה בין מצוה שהיא חובה מברך עליה קודם לעשייתה. הרי לן שלא תקנו ברכות על מצוה שבין אדם לחבירו. ולפי"ז י"ל דלכן אין מברכין על מצות משלוח מנות ומתנות לאביונים.

אלא דעיין בשו"ת חת"ס (שם) שכתב שבדברי הרמב"ם הנ"ל הקצרים אלו נכללו כל דברי הרשב"א, דהא דבמצוה שבין אדם לחברו אין מברכין, משום דאי אמר חברו לא בעינא אין כאן מצוה, משא"כ בין אדם למקום אפילו אמר לא בעינא, לא נאמר שאין כאן מצוה, אלא שנאנס ולא מצא מקום לקיים המצוה. ולדבריו הדרא קושיא לדוכתיה למה אין מברכין על מצוות אלו.

בענין משלוח מנות ומתנות לאביונים ע"י אחר

משלוח מנות ע"י עצמו

ידוע הוא ספיקו של הערוך לנר בשו"ת בנין ציון (סימן מד), האם יוצא משלוח מנות ע"י עצמו, או שאינו יוצא אא"כ שולח ע"י שליח, משום דכתיב ומשלוח מנות. וז"ל נסתפקתי מי שמביא בעצמו מנות ונותן לחבירו אם יצא ידי ומשלוח מנות, דאנן אמרינן שלוחו של אדם כמותו, אבל אפכא לא מצאנו שיהא הוא כשלוחו, וכיון דהכא כתיב ומשלוח מנות נימא דדוקא בעינן ע"י שליחות, אבל על ידי נתינה לא. ותמתיי שלא ראיתי לפוסקים שהעירו על זה.

ועי"ש דכתב די"ל, כיון דב' טעמים דשילוח מנות (משום אהבה ורעות ומשום סעודה, וכפי שהבאנו בסימנים הקודמים) שייכים גם בנותן הוא בעצמו ליד חבירו, לכן יוצא גם בנתינה, ומה דכתיב לשון שליחות

הוא להורות דבשילוח לבד יצא אפילו אין חבירו רוצה לקבל וכפסק הרמ"א בזה, ולכן לא הזכירו הפוסקים איסור נתינה, ועי"ש שמסיק דמכ"מ אולי **לכתחלה טוב יותר לשלוח המנות ע"י אחר**. ועי' במשנה ברורה (תרצה, יח) שהביא דברי הבנין ציון, ומשמע שחושש לדבריו.

ברור שאפילו לפי הבנין ציון לא צריך שליח עם כל דיני שליחות, אלא רק בעינן שיהיה זה ע"י אחר מדכתיב "ומשלוח מנות", ולכן גם אין צריך שיהיה השליח בר שליחות, אלא שצריך שישלח המשלוח מנות ע"י אחר ולא על ידי עצמו.

משלוח מנות ע"י קוף

וכן מבואר בחת"ס (גיטין כב, ב) שא"צ גדרי שליחות במשלוח מנות, שכתב וז"ל: דע והבן כל מה שאמרו חז"ל פלוני בר שליחות או אינו בר שליחות, היינו ר"ל בר שליחות כמותו או אינו בר שליחות כמותו, **אבל שליח, אפילו קוף יכול להיות שליח, אלא שאינו כמותו**. ויהיה נפקא מינה, שהיכא שהקפידה תורה שהבע"ד בעצמו יעשה, אלא שאנו אומרים שלוחו הוה כמו עצמו, אז בעינן דין שליחות, דאל"ה לא הוה כמותו, אבל היכי שאמרה תורה שישלח שליח **כגון משלוח מנות, זה סגינא אפילו ע"י קוף** וכל הפסולים, והבן זה כי כבר טעו בו גדולים וטובים ממני. ולפי"ז נראה שאם השליח אינו יכול לבצע השליחות יכול לשלוח ע"י אחר ולא יהיה שום חסרון מצד מילי לא מימסרי לשליח, שהעיקר הוא שהמשלוח מנות נשלחו ע"י אחר.

ומעשה שהגיע אחד להאדמו"ר מסאטמאר (הגר"י טייטלבוים זצ"ל) להתלונן על חבירו ששלח לו משלוח מנות ע"י שליח שהתחפש לקוף, וטען עליו שלא היה זה לפי כבודו. האדמו"ר הגיב מיד, וואס איז שלעכט, די חת"ס האט שוין געזאגט, אז מיר מעג שיקען משלוח מנות מיט א קוף אליין. (מה רע בזה, החת"ס כבר אמר שאפשר לשלוח משלוח מנות ע"י הקוף עצמו).

מתנות לאביונים בממון של אחר

והנה יש אנשים שנותנים המתנות לאביונים ע"י אירגוני חסד שונים, ומשלמים בכרטיסי אשראי, ודנו כבר האם יוצאים ידי חובתם, דבדרך כלל הארגון עדיין לא קיבל הכסף מחברת האשראי, אלא שעל סמך שהחברת אשראי אישר התשלום הם לוויים כסף מגמ"ח ומוסרים להעניי, וא"כ יוצא שאין העניי מקבלים כסף של הנותן. אלא אם כן שמהכסף שהם לוויים הם יזכו לכל אחד ואחד מהנותנים, ואז נותנים לעניי, וא"כ אין חסר דבר לכו"ע.

פדיון הבן ע"י אחר

הרמ"א (יורה דעה שה, י) פסק עפ"י דברי השואל בשו"ת ריב"ש (סימן קלא), שאין האב יכול לפדות את בנו על ידי שליח, וכבר תמהו עליו כל הפוסקים (עי' ש"ך וט"ז שם, יא וביאור הגר"א שם, יז) שהרי בכל התורה קי"ל ששלוחו של אדם כמותו, ומדוע לגבי פדיון הבן נתמעט שליח. והביא בשו"ת חמדת שלמה (יורה דעה לב) תשובת בעל הנתיבות המשפט (והביאה גם בפתחי תשובה יורה דעה שה, טז) שביאר, דבדאי אם שולח המעות לכהן ע"י שליח מהני, ומה שכתב הרמ"א דלא מהני ע"י שליח היינו דווקא כשעושה שליח שיפדה את בנו ממעותיו של השליח, דאז לא מהני.

וכתב הנתיב"מ, דאף שלגבי קידושין מהני נתינת אחר מדין עבד כנעני (כמבואר בקידושין ז, א שהאומר לאשה הילך מנה והתקדשי לפלוני מקודשת מדין עבד כנעני), שאני פדיון הבן שהתורה הקפידה על המעות, שקרקע ושטרות לא מהני, לכך לא מהני מה שאחר פודהו אפילו בשליחות, וכמו שלא מהני בצדקה שיעשה שליח לתת צדקה בכסף של השליח, ה"נ לא מועיל בפדיון הבן. והוכיח כן מרש"י (כתובות קח, א ד"ה ועל העתיד) שהיכא שאחר נותן מחצית השקל בשבילו, אע"פ שאין צריך לשקול עוד הפעם, ויש לו חלק בתרומה ובקרבנות, מ"מ חיסר את המצוה, ושכר המצוה על הנותן, וא"כ הכא נמי כאן אין האב מקיים מצות פדיון הבן ע"י שאחר נותן בשבילו. ואע"פ שבשקלים יש לו חלק בקרבנות ואינו צריך לשקול עוד הפעם, שאני התם שהוא ענין של קנין שיהיה לו חלק בקרבנות וכיון שניתן בשבילו יש לו חלק בהם, ואחר יכול לקנות בשבילו, כמו שיכול לקדש אשה בשבילו, אבל פדיון הבן הוי מצוה דרמי על גוף האב, ואם לא קיים מצוותו אין בנו פדוי. וכדברי הנתיב"מ מבואר גם בשו"ת חתם סופר (יורה דעה רצז שם) שפירש דברי הרמ"א כהנתיב"מ שאירי שאין השליח מזכה לאב את המעות. והחתם סופר חידש ביותר דאם המעות של האב אין צריך לשליחות כלל, וחילק דכל מה דבעינן שליחות הוא כגון גיטין וקידושין דבקידושין בעי אמירה ובגיטין טלי גיטך מע"ג קרקע לא מהני (וכדברי הנתיבות בסי' רמ"ד שהבאנו

לעיל), אך בפדיון הבן "לא יהא אלא מניח מעותיו על הקוף, ומשלחו לכהן ויודיע שהוא שולח לו בפדיון בנו יוצא ידי חובתו מן התורה וכו' ואם כן מה לי הוא מה לי שלוחו". ומה דבעינן שליחות בפדיון הבן שע"ז כתב הרמ"א דלא מהני, פי' החת"ס כהנתיבות (בתשובה שבחמדת שלמה, הנ"ל), דאיירי כשהשליח נותן ממון של עצמו ואיננו מזכה ממנו להאב, וסיים "אבל ממון שלוח מבעלים לכהן אין זה פדיון על ידי שליח, אלא הגעת ממון על ידי שליח ואין בכך כלום, והרבה שגו בזה". אלא שהחתם סופר עצמו (יורה דעה רצד) כתב דלא קיי"ל כהרמ"א, כיון שדחאוהו כל הפוסקים.

ובחזון איש (יו"ד סימן קפה) חולק על דברי הנתיב"מ, שהרי גם שקלים הוי מצוה דרמי עליה ויוצא ע"י אחר, ומהני מדין עבד כנעני, וא"כ ה"ה בפדיון הבן. ודבריו תמוהים שהנתיב"מ גופא מוכיח כדבריו משקלים, שרק הנותן מקיים מצוה ולא מי ששקלו בשבילו, אלא שפטור מלשקול עוד משום שכבר קנה חלק בקרבנות.

החזון איש רצה להוכיח כדבריו שמועיל ע"י נתינת חבירו בשקלו של השליח, מהא דמבואר (נדרים לג, א) שמודר הנאה שוקל לו שקלו, ופי' הר"ן נדרים (שם ד"ה אפי' תימא), דמיירי כשכבר שלח שקלו ונאבד, שהדין שפטור בכה"ג מלתת שקלו, וקמ"ל שאף שהיו רגילים לפורעו בשנית, מ"מ כיון שאינו מחויב בזה וא"א לכופו מותר למודר הנאה לפורעו בשבילו. ואם איתא דעיקר מצותו צריך להיות משלו, מה יועיל לו נתינת המדיר כיון שאילו היה חייב לא היה יוצא בו, אלא ודאי שפורע חבירו וכדין עבד כנעני וה"ה בפדיון הבן. אך באמת להנתיבות א"ש דברי הר"ן, דדוקא כאן מועיל נתינת חבירו לגמרי, שהרי ביאר הנתיב"מ שיש שני ענינים במצות שקלים, ענין אחד שיהיה לו חלק בקרבנות, וענין השני שיקיים מצות הנתינה, ונתינה בשקל חבירו פי' הנתיב"מ דלא מהני לענין מצות הנתינה אך מהני לענין חלק בקרבנות, ומעתה בדברי הר"ן שכתב שאיירי שכבר שלח שקלו א"כ ידי חובת הנתינה כבר יצא, אלא שכיון שנאבד אין לו חלק בקרבנות, ולכן מועיל לו שהמדיר שוקל בשבילו שיהיה

על כל פנים סוף דבר מבואר, דדעת הנתיב"מ דבכל מצוה לא שייך שיצא ידי חובת המצוה בממונו של אחר, ולפי זה יעלה, שא"א לצאת ידי חיוב מתנות לאביונים ע"י שאחר יתן בשבילו בכסף של השליח, משום דהוי מצוה המוטל עליו. אבל מפשטות דברי כל הפוסקים שחלקו על הרמ"א מבואר שחלקו על הנתיבות, וסוברים שלעולם יוצא ידי חובתו ע"י שליח, ואפילו כשהכסף של השליח.

האם יכול לשלוח מנות אחרות במקום אלו שנשלחו

ואף לענין משלוח מנות לכאורה יש לדון לפי הנתיבות, דכשם שלענין צדקה כתב הנתיב"מ שאינו מועיל נתינת חבירו בשבילו, א"כ ה"ה לענין משלוח מנות, וכגון באופן ששלח שליח למשלוח מנות, ונאבד לו המשלוח מנות, וקנה השליח דברים אחרים ורוצה לקיים בהם שליחותו, האם יצא המשלוח ידי חובתו של משלוח מנות. דלכאורה להנתיבות לא יצא ידי חובתו.

הזמנת משלוח מנות בלי שיעשה קנין על המשלוח מנות

וראיתי בשו"ת תשובות והנהגות (א, תו) שדן במי שמזמין מנות ע"י הטלפון ושולחים אותם לחבירו. והביא פסק של רב אחד שכיון דקי"ל שמדרבנן כסף אינו קונה, אם הזמין משלוח מנות בטלפון והמוכר יביא את המשלוח מנות למקבל, לא יצא המזמין ידי חובתו, אא"כ המוכר יזכה לו המשלוח מנות. והגאון הנ"ל חולק עליו בתוקף, שהרי יש שני טעמים למצות משלוח מנות (וכפי שהבאנו בסימנים הקודמים), טעמו של התרומת הדשן (סימן קיא) משום צרכי סעודת פורים, והטעם של בעל מנות הלוי (אסתר ט, יט) להרבות אחוה ורעות, ושניהם מתקיימים ע"י שמזמין המשלוח מנות אע"פ שלא קנה המשלוח מנות, שהרי בגללו יש להמקבל כדי צרכי הסעודה, וגם יש כאן תוספת אהבה ורעות בזה שהמקבל יודע שהוא זה שהזמין המשלוח מנות.

עוד כתב שם שאפשר לצאת מדין עבד כנעני שנקנה לעצמו ע"י נתינת אחר, דאמרינן בקידושין (ז, א) הילך מנה והתקדשי לפלוני מקודשת מדין עבד כנעני, עבד כנעני לאו אף ע"ג דלא קא חסר ולא מידי קא קני נפשיה, האי גברא נמי אף על גב דלא קא חסר ולא מידי קא קני לה להאי איתתא, וה"נ אפשר לצאת במשלוח מנות ע"י נתינת חבירו.

ולדבריו יעלה שגם בנידון דידן היכא ששלח שליח למשלוח מנות, והשליח קנה דברים אחרים ורוצה לקיים בהם שליחותו, יכול המשלח לצאת ע"י נתינת השליח אע"פ שאין המשלוח מנות שייכים

להמשלח. [ויתכן לחלק דשם עכ"פ המוכר נתן המשלוח מנות משום ציווי המשלח, משא"כ כאן שאין המשלח יודע מזה כלל, אבל מאידך י"ל דגם כאן מקרי שהמשלוח מנות ניתן למקבל בגללו].

אך לכאורה לפי דברי הנתיבות הנ"ל מבואר דלא שייך לקיים מצוה על ידי ממונו של אחר, ואפילו מדין עבד כנעני ביאר הנתיב"מ שמהני לענין קניין אבל לא לענין קיום המצוה, ומה שכתב בתשובות והנהגות דמהני משום שהתקיים ענין המצוה, לכאורה זה אינו לדעת הנתיב"מ, שהרי הנתיב"מ כתב שגם בצדקה אם עשאו שליח, לא מהני נתינה של אחר בכסף שלו, ושם בוודאי התקיים "ענין" המצוה.

חייב אשה במתנות לאביונים

ומדברי המגן אברהם יש להוכיח שסובר שאפשר לקיים מצוות משלוח מנות ומתנות לאביונים בממונו של אחר, דהנה כתב המגן אברהם (תרצה, יד), על מה שכתב הרמ"א (שם, ד) שאשה חייבת במשלוח מנות ומתנות לאביונים כאיש, כתב המ"א שלא ראיתי נזהרין בזה, וכתב ליישב המנהג דאולי דוקא באלמנה, אבל אשה שיש לה בעל בעלה משלח בשבילה לכמה בני אדם, ומ"מ סיים המגן אברהם דיין להחמיר.

והנה הגם שאין מוכח מדברי המגן אברהם האם מהני נתינת הבעל לאשה מדין עבד כנעני, או דמהני משום שנתקיימה ענין המצוה, אך סוף סוף מבואר להדיא בדבריו דמהני ע"י אחר, ודלא כהנתיבות.

אשתו כגופו

ובערוך השולחן (שם, יח) כתב דנשי דידן נזהרות ושולחין מנות, דלא כמ"א. ועיין במה שכתב לענין מתנות לאביונים (תרצד, ב) דגם נשים חייבות, דבכל מצות פורים חייבות נשים כאנשים, ומוסיף לחדש דאיש ואשתו שניהם יוצאים בשני מתנות דכגוף אחד הם. והעירו לי שיתכן שהחילוק שיש בדעתו של הערוך השולחן בין משלוח מנות למתנות לאביונים, הוא משום טעמו של המנות הלוי דסוף סוף בעינן להרבות אחוה וריעות גם בין אשה לריעותה, וזה לא אפשר ע"י אשתו כגופו ולכן בעינן שהיא תשלח בעצמה.